

Popularnonaukowe streszczenie projektu

Zasadniczym celem wniosku jest rekonstrukcja cech krajobrazu kulturowego zachodnich Sudetów i przebieg jego rozwoju od średniowiecza po czas II wojny światowej. Przedmiotem szczegółowej analizy będzie obszar czterech dawnych dystryktów, czyli dawnych obszarów administracyjno-politycznych, których ośrodkami centralnymi były: Jelenia Góra, Wleń, Lwówek i Gryfów Śląski. Interdyscyplinarne badania, prowadzone głównie pod kątem archeologii, historii, antropologii kulturowej, geografii i geologii, ukierunkowane zostaną na opisanie relacji człowieka i środowiska naturalnego o cechach trudnych do adaptacji osadniczej i gospodarczej. Środowisko naturalne, zwłaszcza w czasach przedindustrialnych do XX wieku, w istotny sposób wpływało na profil kulturowy i styl życia społeczności zajmujących dany teren. W warunkach przewagi gospodarki agrarnej obszary przedgórzy i gór zasiedlane były później i mniej intensywnie niż dobrze przydatne dla rolnictwa nizin. Tendencję taką potwierdzają relatywnie rzadkie znaleziska dotyczące osadnictwa na obszarze Sudetów we wczesnym średniowieczu.

Planowane badania będą zmierzały do odtworzenia minionego obrazu górskiego subregionu złożonego z uzupełniających się elementów takich jak: założenia obronne, miasta, wsie, ośrodki górnicze oraz relikty egzekucji prawa (szubienice, krzyże pojednania). W osiągnięciu celu pomocne będzie nowe instrumentarium metodyczne, oparte na możliwościach, jakie daje lotniczy skaning laserowy (LiDAR) i Geograficzne Systemy Informacyjne (GIS), połączone z wynikami tradycyjnej prospekcji archeologicznej, analizą przyrodniczą, źródłami kartograficznymi i pisanymi. Podjęte wcześniej badania w obrębie dystryktu wleńskiego potwierdzają, że takie podejście badawcze pozwala uzyskać nieosiągalny wcześniej potencjał poznawczy. Analizy przy wykorzystaniu oprogramowania związanego z Geograficznymi Systemami Informacyjnymi (GIS) umożliwią określenie zależności przestrzennych odkrytych obiektów i struktur, ułatwią w ten sposób rekonstrukcję całości krajobrazu pamięci kulturowej. Analiza w zakresie antropologii kulturowej pomoże określić zakres percepcji i akceptacji tegoż krajobrazu przez nową ludność, napływającą na obszary zachodnich Sudetów po 1945 r.

Obraz bliższy minionej rzeczywistości uzyskamy natomiast drogą dyskusji i wzajemnej weryfikacji odrębnie uzyskiwanych wyników. W przypadku archeologów punkt ciężkości położony zostanie na zastosowanie nieinwazyjnych metod prospekcji, w szczególności na podstawie analizy lotniczego skaningu laserowego (ALS/LiDAR) i połączenia ich wyników z rezultatami badań prowadzonych metodami tradycyjnymi, tj. z wynikami wcześniejszych badań wykopaliskowych i z analizą źródeł kartograficznych. Wszystkie zgromadzone w ten sposób dane poddane zostaną dalszym analizom w oprogramowaniu związanym z Geograficznymi Systemami Informacyjnymi (GIS).